

Ingen er borte før det siste ordet er borte

Paal-Helge Haugen (f. 1945) er utdannet lege, men først og fremst kjent som norsk dikter og dramatiker. Han debuterte under studietiden med diktsamlingen *Blad frå ein austleg hage* (1965). Sentrale utgivelser inkluderer bl.a. punktromanen *Anne* (1968), *Meditasjonar over Georges de La Tour* (1990) og årets fire diktsamlinger i *Kvartett 2008*. Hans tekster er oversatt til over 20 språk, og han har mottatt en rekke litterære priser i inn- og utland. I sommer fremførte han nyskrevne dikt på en konsert i Olavsdaalen til tonesatte versjoner av Henrik Wergelands dikt i anledning 200-årsjubileet for dikterens fødel. For første gang publiseres her utdrag I og IV, som kommenterer *Til min Gyldenlak* og *Paa Hospitalet, om Natten*.

TIL MIN GYLDENLAK

Gyldenlak, før Du din Glands har tabt,
da er jeg Det hvoraf Alt er skabt;
ja før Du mister din Krones Guld,
da er jeg Muld.

Idet jeg raaber: med Vindvet op!
mit sidste Blik faar din Gyldentop.
Min Sjel dig kysser, idet forbi
den flyver fri.

Togange jeg kysser din søde Mund.
Dit er det første med Rettens Grund.
Det andet give du, Kjære husk,
min Rosenbusk!

Udsprungen faaer jeg den ei at see;
thi bring mig Hilsen, naar det vil skee;
og siig, jeg ønsker, at paa min Grav
den blomstrer af.

Ja siig, jeg ønsker, at paa mit Bryst
den Rose laa, du fra mig har kyst;
og, Gyldenlak, vær i Dødens Huus
dens Brudeblus!

Henrik Wergeland

Begge diktene er hentet fra Henrik Wergeland – samlede skrifter I. Dikt. 3. bind 1842–1845, utgitt av Steenske forlag 1918–40

PAA HOSPITALET, OM NATTEN

Igjennem det store Fønster
Fuldmaanen stirrer ind.
«Ak, ligger du der, min Elsker,
vel blegere end mit Skin?»

«Jeg gik forbi din Hytte;
paa Arnen var ei Glød,
paa Væggen stod Uhret stille,
i Vinduet Rosen død.

Nu gaar jeg til Stjernehaven.
Der falder Dugg saa sval.
Jeg den din Feber bringer
i mine Horns Pokal.

Nu gaar jeg til fjerne Høje,
hvor Evighedsblommer gro.
Fylt er med Livsenshonning
Nektariets Gyldensko.

Jeg gaar til Drømmenes Rige;
jeg fanger et Par saa smukt.
De skulle med Vifter jage
din Pandes Sved paa Flugt.

Om fireogtyve Timer,
imellem Eet og To,
du kan igjen mig vente
med Helsebod og Ro.»

Mens Maanen har sin Sanger
frelst med sin Panacee,
om Hospitalet siges,
der Underværker skee.

Saa gaar det til i Verden,
saa skiftes Æren ud.
Den kalder sig Bjørnens Skytte,
som kjøber kun dens Hud.

Henrik Wergeland

I

Stundom er han så nær
at vi nesten kan sjå skuggen hans
på veg bort.

Ei stjernetåke av ord
spreidd ut i tid og rom,
eller samla i ein kapsel vektlaust reisande
i sin bane,
med ukjend mottakar.

Han er så nær eller fjern som vi vil,
halvanna hundreår, halvanna lysår,
halvanna sekund

Det er ein morgon i slutten av mai 1845
eller det er nå, i dette sekundet,
eller kanskje er det ein stad bortanfor tida,
der tida ikkje lenger kan nå han.

Han halvt sit, halvt ligg ved eit vindauga
og ser morgonsola kome, enda ein gong.
Stundom synest han den er svakare enn før,
stundom sterkare. Lyset vibrerer.
Solhjulet står klart til å rulle
dagen ut.

Vindauga er lukka, det trekker,
han frys medan den første forsommar-varmen er på veg.
Det er tidleg, og det er svært seint.
Han kjenner korleis vinteren ennå knytter seg
i han. Han frys.

Utanfor vindauga ein trassig plante,
gyllenlakkens knopp, samanfalda energi
og eld som snart skal falde seg ut
i fargar, raude og gule
og tørste etter lys.

Ennå kulsar den slik han kulsar,
i maimorgonens kjølige pust
mot alt som lever,
mot alt som ennå lever,
mot alt som er skapt
av det same støvet.

Han veit det,
men han er ennå meir enn støv.

Og ennå er det lys nok til å sjå.
Ennå er det mogeleg,
ennå finst det ord på tunga
og ein song, djupt inne i bein, i marg.
Songen ris og mognar
og faldar seg ut.

Han tar imot.
Han syng, og lar seg syngje
heilt til songen atter ein gong
samlar verden,
held den fast og svevande, samtidig
eit kort sekund, eit liv.

IV

Ord veg så lite.
Det er difor dei er så lette å ta med
som niste, som næring
som livbelte tauverk nødbluss.
Dei er så lette at dei kan overvinne tyngdekrafta
og halde seg svevande i sekel.

Dersom ingen held vakt
kan dei bli borte,
som eit fugletrekk i lufta,
sporlaust.

Vi kan la dei løfte oss med
slik at vi kan sjå oss sjølve ein augneblink
på avstand, frå eit fjernare punkt
der vi får andre proporsjonar,
knapt merkbar, som rust på jern,
gravrust, lav, støv

Han seier: Glem ei, du er Støv!
Han seier: Glem ei, du er mer enn Støv!

Ingen er borte før det siste ordet
er borte.
Det finst ein bustad inne i orda
for alle. Der kan vi søke tilflukt.

Det er ein verden vi har arva,
ein verden vi har fått
å forvalte.
Ord å berge, og setningar
å setje saman, heilt til vi kan
stave oss fram dit meininga byrjar.

Han bed oss følgje spora
bakover og framover
samtidig.
Ankomst og avreise.

Han legg pennen ned nå.
Han lukkar augo og prøver å sjå
dei som skal kome etter han.
Han freistar leite fram
eit andlet av det kompakte mørkret
eit andlet frå framtida.

Det er ikkje mørker, dette
seier han, det er underskot på lys.

Han dreg sola med seg
langt inn i den siste natta.
Natta gror opp omkring han, gror opp
kring kropp og røyst,
snart er han usynleg, snart berre
ein svak lyd som natta aldri maktar
å gro over.

Paal-Helge Haugen

*Manuskriptet ble mottatt 5.11. 2008 og godkjent 11.11. 2008.
Medisinsk redaktør Anne Kveim Lie.*